

El Diplocat i la força dels fets

«Les coses poden tenir molts relats, però la força dels fets és poderosa. L'únic que cal és no oblidar-los»

L'1-O es va fer per implementar el resultat o per forçar una negociació? La resposta a aquesta pregunta, segurament, està en l'origen dels dos relats principals sobre el procés sobiranista que tant semblen condicionar la política actual. Tanmateix, com moltes polèmiques sobre les intencions dels decisors, especialment quan són múltiples i el context canviant, és absurda.

Molt probablement, ni tots els actors pensaven igual (en un mateix partit) ni tothom va pensar el mateix al llarg del temps. Els mateixos que, sincerament, pensaven que la unilateralitat era possible, aprovant lleis de transitorietat, podien més endavant imaginar l'èxit que suposaria forçar una negociació quan no arribaven amb claredat els suports d'Europa i més de 10.000 policies de tot l'estat campaven per Catalunya.

Als relats d'intencions convé contraposar la descripció de fets més observables. Per exemple, a Catalunya, del 2010 al 2017 es va viure una etapa d'un apoderament ciutadà fora del comú. No només, ni principalment, per les grans manifestacions polítiques, tampoc només pels colideratges civils (els partits seient a les taules convocades per ANC i OC), sinó pels milers d'actes, xerrades i debats de caràcter polític que van tenir lloc a tots els pobles i racons del país. Xerrades sobre quin és el millor sistema electoral, sobre quins tipus de democràcia hi ha, sobre quines infraestructures serien les més convenientes pel país, sobre com fer un procés constituent, sobre els processos d'independència en perspectiva comparada...

Un veritable miratge per a un polític! És cert que això no arribava a tota la població, però sí a centenars de milers de persones, polvoritzant records internacionals d'assistència a xerrades de formació i debat polític (i, no diguem, als convencionals mítings electorals). Una veritable situació d'excepcionalitat democràtica, d'efervescència per formar-se políticament, que sovint no queda prou reflectit en els relats del procés.

El professor Robert Fishman, de la Universitat Carlos III de Madrid, en el seu llibre *Democratic practice. Origins of the iberian divide in political inclusion* analitzava fa uns anys les diferències entre la democràcia espanyola i la portuguesa, afirmant que l'espanyola no té el mateix grau d'inclusivitat perquè les elits polítiques són impermeables a les reivindicacions del carrer, cosa que no passa tant a la democràcia lusitana. Posava com a exemple paradigmàtic que mentre les manifestacions a Portugal sovint acaben amb els seus organitzadors presentant al Parlament les seves demandes, aquí el Congreso es blinda i, fins i tot, la Constitució prohibeix aquest fet (art. 77).

El sistema polític català no és, en general, diferent de l'espanyol en la seva impermeabilitat, però durant poc menys d'una dècada vam viure una excepció a la seva trajectòria, que ens apropiava a l'exemple portuguès, i que és possible que a hores d'ara hagi tornat a la seva llera habitual. Quan es parla del procés sobiranista no s'hauria d'oblidar aquesta "autodeterminació popular", o "interna", d'una part molt important de la societat.

És en aquest context que cal situar també la feina del Diplocat. Un consorci públic-privat (també una novetat en l'àmbit polític més proper), impulsat per totes les universitats del país, o el Barça, entre d'altres, de paradiplomàcia per explicar en l'àmbit internacional què passa(va) a Catalunya. És evident que, a banda, d'exportar oli i vi, o promoure el turisme, explicar Catalunya és donar a conèixer la societat catalana i allò que centra la seva política. Fets. És a dir, la demanda d'un referèndum, el dret a decidir.

I això calia explicar-ho, i debatre les seves possibilitats. Perquè molts dels actes organitzats pel Diplocat eren debats en què, a més d'interlocutors del país on s'organitzava, es convidava a la diplomàcia espanyola. I si, en algun moment no es feia, hi apareixien. La meva experiència en aquest sentit és un debat previst amb l'ambaixador espanyol a Suècia sobre el dret a decidir de Catalunya a què, en l'últim moment, no es va presentar (Universitat d'Uppsala, 2013). O un debat amb estudiants d'una institució acadèmica de prestigi (Hertie School, Berlin, 2014) en què el primer que va prendre la paraula va ser l'únic assistent que no feia pinta d'estudiant, amb un anglès amb marcat accent espanyol.

Les coses poden tenir molts relats, com ens recorden algunes sentències de la Justícia espanyola. Però la força dels fets és poderosa. L'únic que cal és no oblidar-los.